

Profielwerkstukken met bedrijven

Bedrijf in de Klas voor Brainport Development

Profielwerkstukken met bedrijven

Inleiding

Samen met een groep docenten hebben we in een docent ontwikkelteam (DOT) een aantal bijeenkomsten gehad rondom het onderwerp 'profielwerkstukken met bedrijven'. Uit deze gesprekken blijkt dat de kwaliteit van profielwerkstukken van leerlingen regelmatig te wensen overlaat.

Leerlingen vinden het bijvoorbeeld moeilijk om een goed en concreet profielwerkstukonderwerp te kiezen. Terwijl juist dat onderwerp het 'succes' van een profielwerkstuk bepaalt. Ook zijn leerlingen snel geneigd tot 'opzoeken' in plaats van onderzoeken. Bij veel scholen is het nog niet vanzelfsprekend dat leerlingen een andere werkvorm dan 'zoeken op internet' inzetten, met een powerpoint als resultaat.

Daarbij is de keuze voor een profielwerkstukonderwerp vaak zeer willekeurig. Ze kiezen 'gewoon maar' een onderwerp, of doen met een klasgenoot mee omdat dat handig en gezellig is. Terwijl een profielwerkstuk van oorsprong is bedoeld om leerlingen aan te laten tonen dat ze een profiel 'waardig' zijn (een soort meesterproef). Ook kan een profielwerkstuk een hele sterke activiteit zijn in het loopbaanoriëntatieproces, omdat ze hierbij de ruimte hebben om iets te onderzoeken of te ontwerpen dat ze zélf willen.

Tenslotte is het proces rondom de profielwerkstukken niet altijd helder en/of helpend. Leerlingen krijgen niet de ondersteuning die ze nodig hebben en weten soms niet wat en wanneer moet worden ingeleverd. Of er zijn geen consequenties bij het niet (tijdig) inleveren, waardoor leerlingen alles in de laatste weken afraffelen. Dat is ook geen recept voor succes.

Nu zal de samenwerking met bedrijven op zich dit niet oplossen. Sterker nog – als leerlingen niet weten hoe ze 'iets met bedrijven' moeten doen, met hun onderzoek of ontwerp niet verder komen dan opzoeken of het proces rondom de profielwerkstukken niet helder is, dan kan dit jullie relatie met bedrijven zelfs schaden.

Daar tegenover kan de samenwerking met externe partners zoals bedrijven (of instellingen/organisaties enzovoorts ook juist zorgen voor een motivatie bij leerlingen én docenten om de profielwerkstukken naar een hoger plan te tillen en dus juist bovengenoemde zaken op orde te krijgen.

In dit document vind je daarom tips over de samenwerking met bedrijven bij:

- Profielwerkstukken met bedrijven – hoe doe je dat?
- Verbinding tussen loopbaanoriëntatiebegeleiding (LOB) en profielwerkstukken;
- Een soepel proces rondom profielwerkstukken

Profielwerkstukken met bedrijven – hoe doe je dat?

Voor leerlingen en docenten helpt het als een extern iemand meekijkt en dat het ‘echt’ is. Dat kan met een bedrijf! Maar samenwerken met bedrijven kan niet zomaar. Je werkt met een externe partij, waar je graag de relatie goed mee houdt.

Het is daarbij goed om te bedenken dat ‘een bedrijf’ – of liever een medewerker van een bedrijf – geen onderwijsprofessional is. En is zelden iemand die een onderwerp of activiteit heeft klaarliggen voor leerlingen.

Help daarom een bedrijf met een goede vraag vanuit de leerling. In de volgende onderdelen zie je hoe je dat doet.

Een goede vraag?

Voor het profielwerkstuk moeten leerlingen ‘een goede hoofdvraag’ hebben, die ‘niet te groot en niet te klein’ is met ‘passende deelvragen’.

Hoe help je leerlingen aan een écht goede hoofdvraag? Door uit te gaan van **vraagstukken** die leerlingen nieuwsgierig maken en aanzetten tot actie:

Onderwerp	Hoofdvraag
Iets met zorg	Hoe stel je een diagnose?
Iets met duurzaamheid	Hoe maak je een ruimte duurzaam?
Iets met reclame	Hoe creëer je een merkbeleving?

Dit zijn allemaal vragen die je makkelijk aan een bedrijf kan stellen.

Vragen

We leren vaak dat vragen kunnen beginnen met ‘wie, wat, hoeveel, waar, wanneer, waarom, en hoe’. Toch werkt de ‘Hoe...?’ vraag het prettigste met bedrijven. De start van een vraag maakt namelijk uit wat voor antwoord een leerling gaat geven:

Vraag start met...	Antwoord bevat...	Vraagt om...	Actie
Wie/wat/waar...?	Die/dat/daar	persoon/plaats	Zoekmachine
Hoeveel...?	Zoveel	aantal	Zoekmachine
Waarom...?	Daarom	verklaring	Zoekmachine
Hoe...?	Zo	oorzaak en gevolg	Maken!

Wil je dat leerlingen iets zelf gaan creëren of nieuwsgierig worden, dan is de ‘hoe...?’ vraag de prettigste vraag voor een profielwerkstuk. Zeker als je die ‘groot’ maakt:

- Hoe maak je de beste...?
- Hoe richt je ... het beste in?
- Hoe schrijf je de/het beste...?

Dit zijn typisch vragen die én leerlingen uitnodigen om zelf na te denken: hoe zou ik dat doen? En tegelijkertijd zijn deze vragen heel makkelijk om aan een bedrijf te stellen: hoe doen jullie dat?

Concrete deelvragen

De 'Hoe...?' vraag maakt het ook makkelijker om concrete deelvragen op te stellen.

Hoofdvraag	Deelvragen
Hoe stel je een diagnose?	Wie doet dat? Voor wie?
Hoe maak je een ruimte duurzaam?	Welke ruimte? Op welke manier duurzaam?
Hoe creëer je een merkbeleving?	Wat is een merkbeleving? Voor wie?

Aan de hand van de deelvragen kunnen leerlingen ook beter inschatten of hun onderwerp nog moet worden aangescherpt:

- Deelvragen in één richting en goed te beantwoorden? De hoofdvraag is goed!
- Deelvragen gaan alle kanten op? Kies een smallere hoofdvraag. Bij 'de leerling kiest een onderwerp' zie je hoe je dat doet.

Om leerlingen te helpen deze deelvragen te bedenken, kun je ze vragen laten opstellen vanuit verschillende perspectieven. Bedrijf in de Klas heeft hier een [gratis poster](#) voor ontwikkeld.

Bedrijven betrekken bij profielwerkstukken

Als je een bedrijf bij de profielwerkstukken wil betrekken, dan kan dat globaal op twee manieren. Beide methodes hebben hun voor- en nadelen:

De leerling kiest een onderwerp	Een bedrijf heeft een vraagstuk
Om één van de deelvragen van het onderwerp te beantwoorden, zet de leerling een bedrijfsactiviteit in.	Een leerling kiest een bedrijf bij een onderwerp. Met het bedrijf samen kiest hij/zij een vraagstuk voor het profielwerkstuk. De leerlingen werkt dat (deels) bij het bedrijf een antwoord op het vraagstuk uit.
Hoe maak je veganistisch eten? → hoe doe je dat in een fabriek?	Hoe ontwikkel je nieuwe voeding? → Hoe maak je vegan satésaus zonder suiker, vet en gluten?
+ Makkelijker in de schoolstructuur in te passen	- Vrijheid in het rooster/te volgen lessen nodig om afspraken met het bedrijf te kunnen maken.
+ De leerling kan vooraf goed onderzoek doen en daardoor meer vragen stellen.	- De leerling weet bij de start nog weinig. Voor voldoende diepgang is snel onderzoek nodig.
+ De vraag aan het bedrijf is kleiner en concreter, daardoor sneller een 'ja'.	- Bedrijven hebben niet altijd 'zomaar' een opdracht liggen. Ze houden daardoor soms de boot af. Ook moet je goed doorvragen bij het bedrijf om een écht vraagstuk te krijgen.
- Het is minder écht	+ De leerling ervaart echt hoe het is om in een beroep/bedrijf te werken.
- het grootste deel van het onderzoek blijft theoretisch en daarmee hypothetisch	+ De leerling kan ontdekken hoe je in de (beroeps)praktijk te werk gaat
- Het bedrijf is maar beperkt betrokken	+ Het bedrijf is zeer betrokken.
+ Laagdrempelig, dus voor (bijna) iedereen te organiseren	- Lastiger, je moet dit als school en als leerling willen en kunnen. Maar áls dit kan, dan is het wel een prachtige kennismaking met het échte werk!

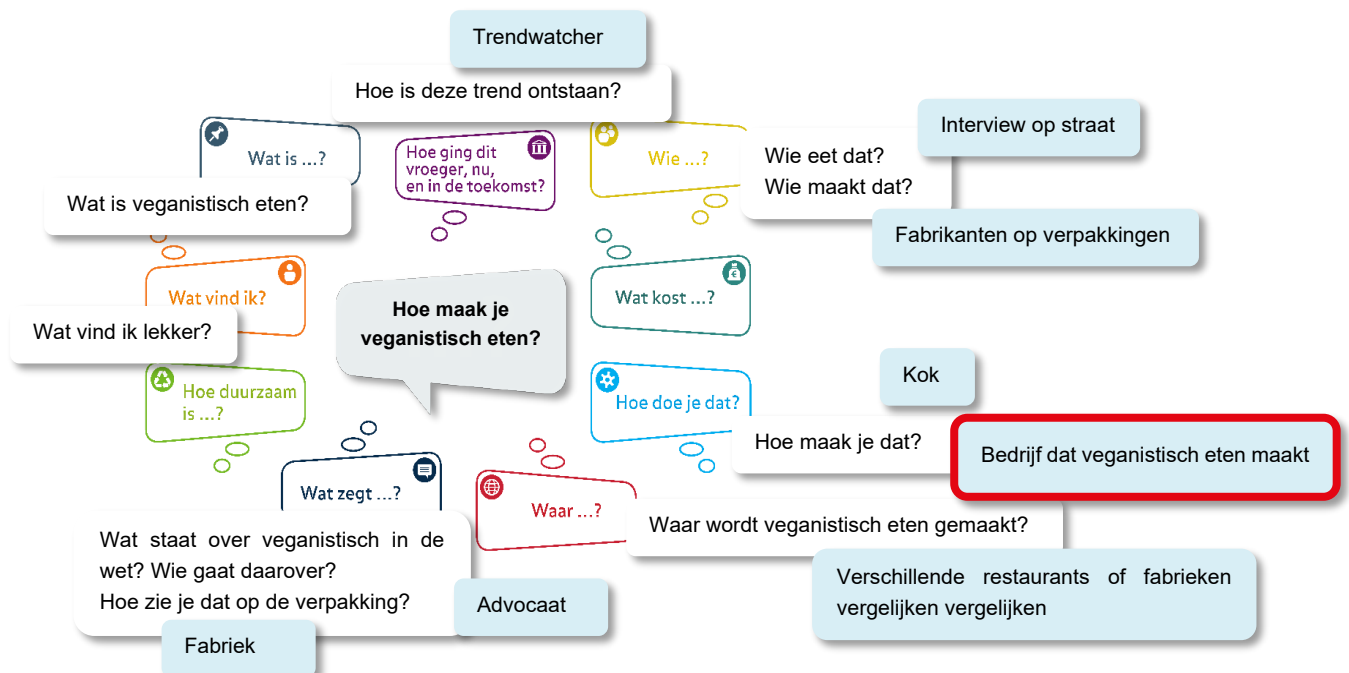
De leerling kiest een onderwerp

Om vanuit een onderwerp tot een goede hoofdvraag te komen, doorloopt de leerling deze stappen:

- Bedenk vanuit een thema/onderwerp deelvragen vanuit verschillende perspectieven
- Kies welke deelvragen je interessant vindt.
- Combineer (enkele van) deze deelvragen met het onderwerp tot een goede hoofdvraag.

- Zet je hoofdvraag centraal. Stel vanuit de verschillende perspectieven concrete deelvragen op.
- Kies welke deelvragen je in je werkstuk gaat beantwoorden.
- Bedenk hoe je de deelvragen gaat beantwoorden. Bij minimaal één deelvraag kies je een bedrijfsactiviteit.

Hoe benader je een bedrijf? Tips voor leerlingen

Als leerling benader je niet iedere dag een bedrijf. De tips op deze pagina kunnen helpen. Mogelijke activiteiten:

Activiteiten met bedrijven	Activiteiten met de échte wereld
• Interview • Feedback vragen • Rondleiding • Meeloopdag • Stage	• Observeren • Straat interview • Vergelijken • Testen

Contact leggen met een bedrijf

- Geen contactpersoon bekend? Kijk bij de contactpersoon voor stages of voor vacatures. Niet bekend? Vraag bij de receptie naar de afdeling HRM, wie daar de contacten met scholen doet of de arbeidsmarkt communicatie. Bij de persoon die je daar spreekt, kun je vragen wie jou binnen het bedrijf het makkelijkste kan helpen. Dus:

- Je krijgt het makkelijkste een 'ja', als je jouw vraag verbindt aan het bedrijf.
☒ **Ik** ben bezig met een profielwerkstuk en daarvoor moet ik een bedrijf benaderen. Ik hoorde van een vriendin dat dat bij jullie kan. Wanneer kan ik langskomen?
☒ Ik doe mijn profielwerkstuk over veganistisch eten. Al een half jaar eet ik met veel plezier jullie sauzen. **Daarom** zou ik graag willen komen kijken hoe jullie deze sauzen ontwikkelen en maken. Mag ik op bezoek komen?
- Als je een vraag stelt via de mail kan het makkelijk twee weken duren voordat je antwoord krijgt van de juiste persoon. Start hier dus op tijd mee, minimaal twee weken van tevoren. Een maand is beter! Een leerling die 'morgen' antwoord wil hebben, maakt weinig kans.
- Na een week mag je een nieuwe e-mail sturen
Beste [naam], Vorige week heb ik u deze mail gestuurd. Wellicht is deze aan uw aandacht ontsnapt? Graag zou ik u willen spreken over...
Voor mij komt dat bijvoorbeeld uit op ...
Graag hoor ik of dit moment voor u ook schikt.
Mocht iemand anders in het bedrijf deze vraag beter kunnen beantwoorden, zou u mij dan in contact met diegene willen brengen?
...
• Zet **ALTIJD** een docent in de CC van de e-mail. Zo heeft de docent toegang tot het bedrijfscontact en blijven zij op de hoogte van hoe het contact loopt. Gaat er iets mis? Reageren ze niet of niet handig? Dan kan de docent helpen.

Samenwerken met een bedrijf

De hoogste prioriteit van een bedrijf is niet het samenwerken met leerlingen. Toch helpen bedrijven graag, mits het niet teveel moeite kost. Hoe zorg je dat de samenwerking het bedrijf niet teveel moeite kost?

- Laat zien dat je dat specifieke bedrijf interessant vindt.
Lees je vooraf goed in. Informatie vind je op:
 - De website van het bedrijf
 - Youtube: veel bedrijven hebben een eigen kanaal. Hebben ze dat niet? Kijk dan bij soortgelijke bedrijven of bij de werkzaamheden van het bedrijf.
 - Social Media: veel bedrijven zijn actief op social media. Zo weet je vooraf al een beetje waar ze mee bezig zijn.
- Het is in jouw belang dat het contact goed loopt. Zo doe je dat:
 - Reageer op tijd op e-mails (binnen twee dagen!)
 - Gebruik ALTIJD nette en beleefde taal. Een nette aanhef, geen straattaal etc.
 - Maak duidelijke afspraken: wie doet wat en wanneer?
Deze afspraken stuur je na een gesprek bijvoorbeeld over de mail.
Hartelijk dank voor het gesprek. We hebben afgesproken dat...
 - Houd je aan deze afspraken!
Lukt dat een keer niet? Laat het dan weten.
We hadden afgesproken dat... Helaas gaat dat niet lukken. We zorgen dat we het ... wel af hebben.
- Bedank het bedrijf na afloop. Dat kan door:
 - Ze uit te nodigen voor de eindpresentatie
 - Jouw eindwerk toe te sturen met een bedank-mail
Op ... ben ik bij jullie op bezoek geweest voor....
In de bijlage vind u ons uiteindelijke verslag. Nog hartelijk dank voor de tijd en hulp! Met vriendelijke groeten, ...
 - Een bedankje, zoals
 - een mooie kaart;
 - een reep chocola met een eigen ontworpen wikkel
 - een foto van jou bij het bedrijf met een leuke boodschap op de achterkant

Een leerling kiest een bedrijf en vraagt naar mogelijke vraagstukken

De leerling gaat in gesprek met het bedrijf en vraagt het bedrijf aan welke projecten (binnen een bepaald thema) ze werken. Voor mogelijke vragen aan en over bedrijven, kun je ook de perspectieven poster weer inzetten:

Samen met het bedrijf kiest een leerling een vraagstuk binnen een project en werkt dat uit. De leerling werkt op school aan het vraagstuk, maar heeft wel regelmatig contact met het bedrijf.

Je kunt leerlingen helpen met het vinden en bedenken van vraagstukken van bedrijven, door als school een database aan te leggen met dit soort vraagstukken. Ook kun je voorbeelden gebruiken uit de Brainport Digibieb.

Om bij een vraagstuk concrete deelvragen te bedenken, kun je weer dezelfde perspectieven gebruiken:

Activiteiten met bedrijven

Op zich kun je vrijwel alle (deel)vragen – tot op zekere hoogte – beantwoorden door op internet te zoeken en de informatie te verwerken in een verslag. Wil je meer diepgang in het profielwerkstuk? Wil je meer variatie in de presentatie? Zorg dan dat leerlingen iets anders doen, zoals een activiteit met een bedrijf.

Hieronder zie je enkele voorbeelden van vraagstukken van bedrijven (?), een passende bedrijfsactiviteit (💡) en wat leerlingen kunnen opleveren (!).

? Hoe maak je veganistisch eten?	
💡 wat ga je doen?	! wat lever je op?
Op bezoek bij Callowfit om te zien hoe zij vegan sauzen maken.	Productieproces in beeld.
Interview met de productontwikkelaars van Callowfit om te vragen hoe zij nieuwe smaken bedenken en ...	Smaaktest resultaten worden op dezelfde manier gepresenteerd als een bureau dat zou doen. Adviesrapport aan Callowfit met toelichting op de score.
Op bezoek bij Callowfit om te vragen hoe zij nieuwe smaken testen en in de markt zetten. Op school doet de leerling een smaaktest met klasgenoten.	Promotiecampagne waarin duidelijk de resultaten uit de smaaktest naar voren komen.
Samen met een kok een veganistisch gerecht bereiden en dat vergelijken met een vergelijkbare niet vegane maaltijd.	Infographic met verschillen en overeenkomsten tussen beide gerechten.

? Hoe rijd je elektrisch met een vrachtwagen?	
💡	!
Op bezoek bij de DAF fabriek om de productie van elektrische vrachtwagens in beeld te brengen.	Infographic van het productieproces;
Interview met de duurzaamheidsafdeling van DAF over wat de voor- en nadelen zijn van elektrisch rijden en te vragen wat de toekomst verwachtingen zijn.	AI gegenereerd toekomst beeld van duurzame vrachtwagens met daarbij wat de voor- en nadelen zijn nu en wat de verwachtingen zijn voor de toekomst;
Op bezoek bij een DAF-garage om te vragen wat er verandert door de komst van elektrische bussen.	Een video instructie voor vrachtwagenchauffeurs met informatie over elektrisch rijden;
Op bezoek bij de gemeente om te vragen wat de regels zijn rondom vrachtverkeer in de binnenstad.	Een infographic met daarin de regels van wat wel/niet mag duidelijk in kaart gebracht.

Presenteren van profielwerkstukken met bedrijven

Als een bedrijf bij het profielwerkstuk betrokken is geweest, is het vanzelfsprekend om de bedrijfscontactpersoon ook te vragen bij de eindpresentatie. Ook dit helpt voor de motivatie van leerlingen.

Heb je leerlingen dingen laten maken? Bijvoorbeeld een model, poster of infographic? Dan is een goede vorm hiervoor om leerlingen hun producten te laten presenteren op een markt. Ideaal om de werkstukken ook aan collega's, ouders en aankomende profielwerkstuk-leerlingen te laten zien.

Hoe koppel je het profielwerkstuk aan loopbaanoriëntatie?

Omdat leerlingen zelf hun onderwerp mogen kiezen voor een profielwerkstuk, ligt het voor de hand dat dit een onderwerp is dat ze interesseert. En juist die interesse is weer belangrijk om mee te nemen in de loopbaanoriëntatie van een leerling.

Bij het uitvragen van de interesse kun je kiezen voor het onderwerp én wat ze hebben gedaan. Vonden ze het leuk om onderzoek te doen achter de laptop? Of juist door mensen te spreken en ergens naartoe te gaan? Of om iets te maken? Ook deze vragen kunnen leerlingen weer helpen om tot een juiste studiekeuze te komen.

Een andere insteek is om leerlingen een onderwerp voor hun profielwerkstuk te laten kiezen vanuit eerdere loopbaanoriëntatie activiteiten.

Of je zet juist het profielwerkstuk in om een breder beeld te krijgen van mogelijkheden:

Ook hier geldt overigens weer dat antwoorden op al deze vragen op internet te vinden zijn, maar door de concrete deelvragen, zijn de antwoorden ook makkelijk te stellen aan iemand in een bedrijf.

Vraagstukken en beroepen op welk niveau?

Wil je leerlingen voor hun beroepskeuze koppelen aan iemand in een bedrijf, zorg dan dat diegene het opleidingsniveau heeft (gehad) dat past bij het uitstroomniveau van de leerling:

Onderwijsniveau	Uitstroomniveau
Vmbo-t	Mbo-4
Havo	Hbo
Vwo	Wo

Zo krijgen leerlingen informatie die zij kunnen relateren aan hun eigen toekomstige beroepspraktijk. Ook helpt dit leerlingen om te herkennen of zij vraagstukken op dit niveau interessant vinden, liever aan grotere werkstukken werken of juist meer praktisch bezig willen zijn.

Interview iemand in een bedrijf

Een bedrijfsactiviteit die vaak wordt ingezet (en terecht!) om leerlingen kennis te laten maken met beroepen, is dat zij een interview moeten houden met iemand. Veel leerlingen vinden het lastig om vragen te bedenken en vinden het heel spannend om iemand die vragen te stellen.

Ook hier helpt het weer om vanuit verschillende perspectieven vragen op te laten stellen of uit onderstaande vragen te laten kiezen:

Het proces rondom profielwerkstukken met bedrijven

Als je samenwerkt met externe partijen, moet je als school zorgen dat jouw processen op orde zijn. Zo bouw je aan een goede, betrouwbare naam en dus een duurzaam netwerk op met bedrijven die ook het jaar erna weer graag meewerken.

Hieronder staat een lijst met zaken die handig zijn om op orde te hebben:

☐ Profielwerkstuk onderwerp

- Het onderwerp is te relateren aan een bedrijf, instelling, organisatie of beroep;
- Het is duidelijk hoe LOB een rol speelt;
- Er zijn voldoende voorbeelden van goede profielwerkstuk onderwerpen (vraagstukken!), bijvoorbeeld in een bronnenbank.

Tip: betrek ouders hierbij en/of gebruik de [brainport digibieb](#), [profielwerkstuk.nl](#) of laat leerlingen een [keuzevak](#) van beroepsgerichte vakken op vmbo-basis/kader als startpunt nemen.

☐ Uitwerken van het onderwerp

- Bij alle deelvragen (?) geeft de leerling aan hoe ze hieraan gaan werken (💡) en wat ze opleveren (!).
- Bij minimaal één activiteit is een bedrijf betrokken.
- Leerlingen mogen onderzoeken óf maken. Opzoeken mag alleen als kleine deelvraag.

☐ Contact met bedrijven

- Voor leerlingen is een basis-database beschikbaar met contacten.
- Bij contact met bedrijven staat ALTIJD een docent in de CC.
- Vanuit school wordt een standaard document meegestuurd naar het bedrijf met het doel, het tijdspad en de contactgegevens van de begeleider.

☐ Begeleiding

- Leerlingen worden begeleid door iemand die inhoudelijk op de hoogte is van het onderwerp.
- Leerlingen worden ondersteund in het contact leggen met de bedrijven.
- Er zijn begeleidingsuren vastgelegd, docenten hebben hier voldoende tijd voor.
- Deadlines zijn helder voor leerlingen.

☐ Tijdpad: het is helder...

- wanneer leerlingen contact moeten opnemen met bedrijven.
- welke onderdelen wanneer hoe en bij wie moeten worden ingeleverd.
- wanneer (datums!) je iets nodig hebt van de bedrijfscontactpersonen.

☐ Beoordeling

- Wijze van beoordeling is vooraf bekend en bij iedereen hetzelfde.
- In de beoordeling is ruimte voor ondernemendheid en het 'anders' mogen doen.
- Bedrijf mag mee beoordelen, maar de docent is verantwoordelijk voor het eindcijfer.

Meer informatie

- In de [Brainport Digibieb](#) staan meer dan 30 vraagstukken van bedrijven uit de Brainportregio. Leerlingen kunnen deze gebruiken als inspiratie of als profielwerkstuk-start.
- De perspectievenposter van Bedrijf in de Klas kun je [hier gratis downloaden](#). Ook staat op deze pagina meer uitleg.
- Wil je meer ondersteuning in het werken vanuit perspectieven? Kijk dan op het [Aanbod platform Brainport voor Onderwijs](#) bij de training 'van Bedrijf tot Opdracht' van Bedrijf in de Klas.